

MITÄ TAPAHTUI TONILLE?

Anna Amnell

Mitä tapahtui Tonille?

© 2024 Anna Amnell

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-8184-5

Mitä tapahtui Tonille?

1.

Liina ja hänen lapsuudenystävänsä Toni ja Aino viettivät kaikki kesät pienessä kylässä saman järven rannalla, Aino toisella ja Liina toisella puolen järveä, Toni lahden pohjukassa, järven ja siitä virtaavan joen risteyksessä. Lähimpään kaupunkiin päästiin vain käräytietä hevoskyydillä tai veneellä laivarannasta, jonne vei polku metsien läpi ja pitkos-puita myöten soiden halki. Piti lähteä aamuvarahain kävelemään, jotta ehti kuudeksi höyrylaivalle. Talvella kyläläiset kulkivat reellä tai hiihtäen järvien yli. Linja-auto tuli vasta sen jälkeen, kun Liina ja Aino olivat jo oppikoulussa.

Kaupungin tyttölyseossa Liina ja Aino olivat luokkatoverit ja parhaat ystävät, mutta he muuttuivat kesällä ja lomilla kilpailijoiksi, sillä kumpikin heistä halusi olla Tonin paras ystävä. He vartioivat, ettei toinen saisi olla kauemmin kuin toinen hänen seurassaan. Tonia ei päästetty kaupunkiin kouluun. Hänen äitinsä opetti hänelle ruotsia ja saksaa korvaamaan oppikoulun.

Tonin silmät näyttivät smaragdinvihreiltä, ja niissä oli kultaisia täpliä. Hänen ihonsa oli kalpean punertava. Pyöreisiin poskiin tuli hymykuopat. Paksut hiukset olivat kuin kiharaa kuparilankaa, joka välkehti samalla aikaa monissa sävyissä. Botticellin Venus olisi voinut olla saman näköinen pikkutyttö, ajatteli Liina opiskellessaan yliopistossa.

Lasten kauneudesta ei puhuttu sota-ajan jälkeisessä Suomessa. Ajateltiin, että lapsi menee pilalle kehumisesta. Mo-

net olivat myös sitä mieltä, että liian kauniit lapset kuolevat nuorina tai heille tapahtuu jotain muuta pahaa.

Vielä vuosikymmenien jälkeen Liinan mieleen välähti kesken käännöstoimiston työpäivää muisto Tonista istumassa laiturilla äitinsä huolellisesti silittämä kesämekko päällä, esiliinan olkaröyhelöt pörhöllään kuin siivet, tyytyväisenä, vaikka ei saanut uida. Liina ja Aino olivat järvessä niin kauan, että heidän laihat vartalonsa hytisivät kylmästä, ja huulet muuttuivat sinisiksi kuin mustikat.

Joka kesä ennen koulun alkamista Tonia käytettiin Helsingissä erikoislääkärillä. Toni ja hänen äitinsä, kalpea mustatukkainen nainen, olivat silloin Liinan kotona yötä odottaessaan etelään lähtevää aamujunaa. Äidit kuiskailivat keittiössä myöhään yöhön asti. Joskus Liina saattoi kuulla heidän nauravan, joskus itkevän. Aikaisin aamulla, kun piti herätä junalle lähtöön, he haukottelivat unisina ja huuhtelivat kasvojaan kylmällä vedellä.

Vaikka Liinan äiti oli tavallisesti salailun mestari, hän kertoi Ainolle ja Liinalle, että Tonilla oli synnynnäinen sydänvika. Sen vuoksi hänen ei tarvinnut osallistua voimistelutunteihin. Hänen ei ollut pakko pukea päälleen haalistunutta sinistä voimistelupukua ja värjötellä koulun voimistelusalissa niin kuin Liinan ja Ainin täytyi. Siinä olisi ollut aiheutta kateuteen.

Tonin vaatteita eivät tytöt kadehtineet, sillä ne olivat epä-mukavia röyhelöisiä mekkoja, joita piti varoa likaamasta. Niissä oli tärkättyjä valkoisia kauluksia, rusetteja ja koriste-
nappeja. Toisinaan piti etsiä pitkät ajat, kun joku nappi tai solki irtosi, kun oli oltu salaa hippasilla.

Liinan ja Ainon mekot oli tehty vanhoista ikkunaverhoista, äitien ja tätien leningeistä ja hameista tai saatu käytettyinä sukulaisilta, tuttavilta tai Amerikan paketeista, sillä sota-ajan jälkeenkin oli vielä kauan aikaa pulaa kaikesta. Liina ja Aino häpesivät harmaaraidallisia flanellisia lököttäviä aluspöksyjään, joiden kuminauhat olivat lahkeissa venyneet ja vyötäröltä moneen kertaan solmittuja.

Kun Liina ja Aino istuivat kaupungin rantapuistossa pitkällä keinulaudalla, heistä tuntui, että pojat tirkistelivät, näkisivätkö he vilauksen jostakin salaisesta, kätketystä. Tonin ei olisi tarvinnut pelätä, sillä hänen aluspöksynsä oli tehty kulloisenkin mekon kankaasta, koristettu käsin virkatuin pitsein ja silitetty huolellisesti. Ne sulkiivat hänet suojaan kuin kukkapukettiin.

Kylällä kerrottiin, että kun Toni oli ollut ensimmäisellä luokalla kansakoulussa, hän oli pelästynyt kädessään olevan liidun kirskahdusta mustaa taulua vasten ja kirjoittanut nimensä väärin, unohtanut yhden i-kirjaimen, ja niin Toinista oli tullut Toni. Hän itse väitti, että ”Toni” oli ollut aina hänen oikea nimensä, sillä se oli hänen syntymäpäivänsä kohdalla almanakassa.

Myöhemmin Liina ajatteli, että älykäs Toni oli oppinut lukemaan liian pienenä ja ymmärtänyt nimiasian omalla tavallaan. Hänen isänsä oli opettanut hänet lukemaan almanakasta, ja Tonin mielestä hänen syntymäpäivänsä kohdalla oli muka tytöille Toni ja pojille Anton.

Tonin kotia sanottiin sepän taloksi ja Tonin isää sepäksi, vaikka hän ei ollut tehnyt sepäntyötä enää pitkään aikaan. Hän oli sotainvalidi ja hoiti pientilaansa kesäisin keskenkasvuisten poikiensa kanssa. Sepän ensimmäinen vaimo oli kuollut, ja pojat olivat talvet sotaleskeksi jääneen tätinsä luona Kajaanissa käymässä oppikoulua. Seppä oli kookas ja vielä jalkavaivaisenakin vahva mies ja muutenkin arvostettu kylässä. Jatkosodan aikana seppä oli ollut kylän merkittävin mies. Hänen piti käydä säännöllisesti lääkärissä kaupungissa, jossa hän kuuli samalla, mitä milloinkin tapahtui maailmalla – sellaistaikin mitä ei kerrottu sanomalehdissä.

Seppä hemmotteli nuorta vaimoaan, teki navettatyöt, lypsi lehmät tämän puolesta. Hän sanoi, että hänellä oli ollut onnea, kun hän oli saanut itselleen kauniin ja siistin kouluja käyneen vaimon, joka osasi hoitaa kasvimaan, laittaa hyvää ruokaa ja ommella vaatteet itselleen ja tyttärelle. Liinan äiti ilmaisi asian omalla salaperäisellä tavallaan ”sota-aikana tapahtui kaikenlaista”.

Monet ihmettelivät, miksi oli keskikoulun käynyt kaupunkilaistyttö lähtenyt syrjäkylään pientilan emännäksi ja kahden villin pojan äitipuoleksi. Arveltiin, että nälkä oli ajanut tytön maaseudulle. Sanottiin, että kaupungissa ei ollut sota-aikana ruokaa. Se oli nähty Liinan ystävän Ainon isän, Enso Gutzeitin metsäherran sankarihautajaisissa, joista puhuttiin vielä kauan.

Kokonainen paistettu sika oli nostettu pirtin pöydälle, siivupöydät notkuivat vehnästä ja maustekakkuja, Ruotsista sukulaisilta saatu oikea kahvi tuoksui. Nälkäiset kaupunkilaiset

ryntäsivät sian kimppuun, ja pian siitä oli vain luut jäljellä. Ainoa kaupunkilainen, joka ei ahminut hautajaisruokia, oli tohtori Ossian Wahlman, lesken serkku. Hän joi kupillisen kahvia seisaaltaan, hyvästeli lesken ja vei kirkkoherran kaupunkiin, sillä tällä oli vielä toiset sankarihautajaiset samana päivänä. Tohtori Wahlman ei päässyt kuitenkaan lähtemään heti häkäkaasulla käyvällä Fordillaan, sillä surutalon ympärys oli täynnä hevosia ja rekiä. Wahlman seisoi autonsa vieressä ja tupakoi keskeyttämättä.

Tonin vanhemmat eivät päässeet niihin hautajaisiin, sillä heille oli syntynyt muutama päivä aikaisemmin lapsi, Toni, ennen aikojaan keskosena. Sepän vaimon oli ollut määrä mennä ennen lapsen syntymää kaupunkiin Liinan äidin luo asumaan ehtiäkseen ajoissa synnytyslaitokselle. Oli kuitenkin tullut niin kova tammikuun pakkanen, että hän ei voinut mennä edes saunaan synnyttämään.

Toni syntyi kotonaan pirtin pöydälle. Hänen isänsä käveli edestakaisin kamarissa ja kuunteli akkuradiosta sotauutisia. Liinan ja Ainon isoäidit olivat kätilöinä. He olivat synnyttäneet itse yhteensä melkein kaksikymmentä lasta, viimeimmät ollessaan jo isoäitejä. He pelkäsivät sepän lapsen kuolevan ja antoivat sille hätäkasteen ja sen päivän kohdalla almanakassa olevan nimen, jonka he lukivat Toiniksi, kun pirtissä oli hämärää ja heillä oli huono näkö. He eivät nähneet, että almanakassa luki Toni, Anton.

Vanhat emännät pitivät lapsen lämpimänä tuvassa pärevasussa avoimen hellanluukun lähellä. Alkuun Toni ei pystynyt edes imemään rintaa, vaan hänen äitinsä piti lypsää maito kahvikuppiin ja tiputtaa se lapsen suuhun pipetillä, joka oli tullut apteekista jonkun lääkepullon mukana.

Aikaisemmin Liina ei ollut uskonut, että sellainen oli ollut mahdollista. Hän oli arvellut, että se oli yksi lisää niitä asioita, joissa aikuiset narraavat lapsia. Sitten hän oli nähnyt kaupungin elokuvatterin alkukuvassa Dionnen viitokset, tytöt, jotka olivat syntyneet Kanadan syrjäseudulla. Hekin olivat olleet keskosia, ja heitä oli pidetty syntymän jälkeen elossa pyykkikorissa takkatulen äärellä. Myöhemmin heitä oli näytelty luonnonoikkuina yleisölle.

Liina Laine pysähtyi Stockmannin tavaratalon hattuosastolle odottamaan hissiä. Peilin vieressä oli ruiskukanvärinen leveälierinen olkihattu. Hän kokeili hattua ja näki peilissä hymyilevän naisen, sellaisen, jolle tapahtuu erilaisia asioita kuin tavallisille naisille, varsinkin sellaisille kuin hän, joka suree vuosikaudet onnellisen lapsuuden loppua ja lyhyen avioliiton päättymistä tragediaan Välimerellä.

Puutarhakutsuilla Kulosaaren huvilassa Liina tapaa amerikkalaisen geenitutkijan, joka on tullut Helsinkiin konferenssiin. Kohtaaminen selvittää Liinan elämän suuren ongelman, lapsuuden parhaan ystävän katoamisen. Suuri salaisuus paljastuu.

KANNEN KUVA

SelfPubBookCovers-com/
DesignzbyDanielle

AUTHOR PHOTOGRAPH

Salmetar/Iisalmen Sanomat:
Pirkko Anna Amnell

BoD

